

27. travnja 2018.

broj 126

**KU
ZI
S?**

LIST ZA MLADEŽ

4

EKSKURZIJA:

UPOZNAJ DOMOVINU!

6

TEMA:

MALI I VELIKI MATURANTI

16

MODA:

MATURALNA VEČER

2

17

TEMA:

SPORTSKE AKTIVNOSTI
STUDENATA

FOTO MJESECA

Pred put u Izrael

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ivan Ušumović

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Suradnici: Klara Dulić, Ivan Čavrgov,
Donna Diana Prčić, Ivan Benčik i
Kristina Ivković Ivandekić

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,
Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Vedran Jegić

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Doo Magyar Szó Kft, Novi Sad

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

RADOST

Kada ste se posljednji puta onako iskreno obradovali nečemu? Teško Vam je sjetiti se? Nažalost, ponekad je zbilja tako. Preteško je sjetiti se nečega lijepoga, iskrenoga, nečega što vas je duboko uzбудilo i iznjedrilo onu istinsku radost.

A što je zapravo radost? Nema tu neke posebne definicije, niti se to često može opisati samo riječima, jer radost se jednostavno mora i treba osjetiti. Lako je to bilo kada smo bili još mala djeca, radovali se svakoj novoj igrački, slatkišu i svemu što bi našu znatiželju znalo zaokupiti na trenutak. Uz, naravno, neizbježni faktor iznenađenja od strane roditelja, rođaka, znanaca i dr.

Ali, sada u nešto starijoj dobi, radost (prava) ipak ima malo drukčiju, specifičniju težinu i nije nas baš tako lako obradovati. Živi se u relativnom izobilju i mnoge željene stvari (mobiteli, lapovi, kompovi, tableti, garderoba, putovanja i sl.) su ipak na ovaj (gotovina) ili onaj način (kredit) u konačnici (roditeljski napor) dostupne.

Zašto baš te stvari? Potrošačko društvo u kojem živimo nametnulo je navedene vrijednosti kao polazišnu osnovu »normalnog življenja« i bez njih se jednostavno ne može. Ma tko što rekao o tome...

No, i radost zbog novog gadgeta je, najčešće, vrlo kratkog vijeka kod mnogih jer ubrzo se pojavljuju novi modeli i trebalo bi se dokopati i njih. Ista stvar je i s odjevnim predmetima (moda se brzo mijenja), dok su putovanja, osobito ona dalja i skuplja ipak viša instanca.

I sad kako u cijelu ovu priču o radosti ubaciti malo romantike i iskrene radosti za običnim sitnicama koje bi vas ponekad mogle iskreno obradovati? Kada ste se iskreno obradovali lijepom danu, posjeti nekoj dragoj osobi, učinjenom dobrom djelu? Nemojmo zaboraviti kako je radost učinjena drugoj osobi dvostruko vrijedna, a to je ono što najčešće zaboravljamo.

Pokušajmo od ovoga proljeća pronaći radost u posve običnim stvarima i vjerujem kako ćemo biti mnogo zadovoljniji. Danas je novi dan i evo prilike učiniti ga radosnim. Ljepšim. I radujmo se, što više možemo. Skupa s drugima oko sebe. Vidjet ćete: sve će biti drukčije.

Niste sigurni? Pa niste bili sigurni niti na početku teksta, pa ste se već do sada sigurno sjetili kada ste se posljednji put iskreno obradovali. Da tako ne bude i ubuduće, dajte malo dobre volje i pozitivne energije. Pa bar je mladost ima u većim količinama. Radostan pozdrav!

Donna Diana Prčić

3

UVODNIK

Mladi iz Srijema na ekskurziji u Hrvatskoj

LJEPOTE I BOGATA POVIJEST ISTRE

4

U okviru projekta *Upoznaj Domovinu*, učenici iz Srijemske Mitrovice koji slušaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, među kojima i ja, ove su godine ponovno bili u Hrvatskoj, ovoga puta u Istri. U toj županiji posjetili smo Pulu i Rovinj.

Antička Pula

Prvi dan ekskurzije bio je rezerviran za Pulu, najveći grad u Istarskoj županiji. Nakon ugodnog dočeka u učenikom domu, obišli smo Pulu atrakcijom *CityBus*, koja nam je pružila priliku da za kratko vrijeme obiđemo ljepote ovog grada. Antički amfiteatar, crkve, stare divne mediteranske ulice, brodogradilište i obala Jadranskog mora oduševili su nas. Tijekom ture čuli smo i kratku povijest Pule i kako je ona postala industrijski centar. Ostaci rimske kulture vidljivi su u mnogim građevinama od kojih je najznačajnija, simbol grada – Amfiteatar u kojem smo bili skoro dva sata.

Amfiteatar Arena izgrađen je na nalog ondašnjeg rimskog imperatora u drugom stoljeću nove ere, a tamo su se održavale borbe gladijatora kao i mučenja kršćana. Danas Amfiteatar privlači na tisuće posjetitelja, turista, jer je dobro očuvan. Ovdje se ljeti održava *Pula Film Festival*, kao i koncerti svjetski

poznatih glazbenika. Katakombe ispod Arene predstavljaju put koji je neke nekad vodio direktno u smrt. Amfore i stari sistemi za dobivanje maslinovog ulja nalaze se ispod borišta Arene.

U Puli smo također šetali rivom i centrom grada. Augustov hram plijeni svojim prelijepim izgledom i arhitekturom, koja podsjeća na Panteon. Dvojna kapija i Herkulova vrata nijemi su svjedoci pobjeda imperatora koji su upravljali Istrom.

Muzeji i Rovinj

Sljedećeg dana ekskurzije posjetili smo Povijesni i pomorski muzej Istre u Puli. Tu smo, među ostalim, naučili nešto o boksu,

posebno pulskom, i nevjerojatnom **Mati Parlovu**, te o Narodnooslobodilačkom pokretu iz 20. stoljeća. S vrha tvrđave muzeja, s koje se nekad kontrolirao prilazak brodova Puli, pruža se prelijepi pogled na grad s okolicom, posebice lijepi plavi Jadran.

Nakon muzeja odlazimo put Rovinja. Uske mediteranske ulice vode s rive i centra uzbrdo, do čuvene

crkve svete Eufemije. Crkva sa zvonikom predstavlja simbol grada, a s njezina vrha pruža se veličanstven pogled. Nedaleko je i vidikovac koji gleda na otoke, ali i Trst i Veneciju. Spuštajući se istim ulicama od bijelog kamena stiže se do gradskog sata i kapija koje su poklon venecijanskog dužda, kao simbol mira. U Rovinju smo za ručak uživali u morskim jelima i proveli neko vrijeme uz rivu.

Posljednjeg dana ekskurzije *Upoznaj domovinu* kiša nam je pokvarila planirani obilazak Opatije, te smo stoga otišli u kratki posjet Rijeci. Projekt je realiziran zahvaljujući suradnji Hrvatskog nacionalnog vijeća, Istarske županije i HKC-a *Srijem – Hrvatski dom* iz Srijemske Mitrovice, a potpomogla ga je i Hrvatska matica iseljenika.

Andrea I. Darabašić

VRIJEME TESTOVA i važnih odluka

Učenici završnih razreda osnovne i srednje škole provode svoj posljednji mjesec u klupama tih škola. Razgovarali smo s nekoliko, popularno zvanih, »malih i velikih« maturanata koji se školuju na hrvatskom jeziku.

Malim maturantima predstoji polaganje završnog testa, koji će im donijeti dodatne bodove za upis u željenu srednju školu. Od ove školske godine uspjeh iz osnovne škole donosi najviše 60 bodova, dok završni test nosi 40.

Protetkih nekoliko godina ustalila se praksa izrade probnog završnog ispita na kome mali maturanti sredinom travnja pišu testove iz materinskoga jezika, matematike i kombinirani test koji uključuje biologiju, geografiju, povijest, kemiju i fiziku.

Mali maturanti

6

Katarina Ivković Ivandekić učenica je osmog razreda na hrvatskom nastavnom jeziku u OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu.

»Probni završni test prošao je vrlo dobro. Počaham pripremnu nastavu koja se organizira u školi, ali se pripremam i samostalno, radeći zadatke iz zbirke za završni test. Želim nastaviti školovanje u Politehničkoj školi u Subotici. Interesira me dizajn, te planiram upisati smjer tehničar grafičke dorade ili tehničar za grafičku pripremu.«

Krunoslav Dulić Katarinin je prijatelj iz istog odjela u đurđinskoj školi.

»Nedavno smo imali probne završne ispite i zadovoljan sam postignutim uspjehom na testu iz hrvatskog jezi-

ka. Planiram upisati Poljoprivrednu školu u Bačkoj Topoli, smjer poljoprivredni tehničar. S obzirom na dobar prosjek iz osnovne škole, mislim da ću i upisati željenu školu. U školi se pripremamo iz svih predmeta koji se polažu na završnom ispitu.«

Veliki maturanti

A evo što kažu veliki maturanti o kraju srednje škole i planovima za budućnost...

Katarina Vojnić Tunić učenica je završnog razreda Medicinske škole u Subotici, na smjeru fizioterapeutske tehničar.

»Iako mi je to bila druga želja kad sam se upisala, sada sam veoma zadovoljna. Planiram upisati Medicinski fakultet u Novom Sadu, smjer medicinska rehabilitacija. Mislim da me je srednja škola veoma dobro pripremila za studije, ali ne toliko i za sam upis na fakultet. Pripremam se samostalno, polagat ću biologiju i zdravstvenu njegu.«

Magdalena Dulić učenica je četvrtog razreda općeg smjera na hrvatskom jeziku u subotičkoj Gimnaziji *Svetozar Marković*.

»Zadovoljna sam što sam imala mogućnost školovati se na svom materinjem jeziku i u gimnaziji. Želja mi je upisati Ekonomski fakultet u Subotici, smjer financije, bankarstvo i

osiguranje. Pripremam se za fakultet, a pohađam i instrukcije iz matematike.»

Augustin Žigmanov također je učenik završnog razreda na hrvatskome jeziku u subotičkoj gimnaziji.

»Smatram kako me je gimnazijsko školovanje dobro pripremi-
lo za upis na fakultet,
jer sam stekao radne
navike. Naravno, neće
biti lako, ali potrebno
je raditi kako bi se ne-
što postiglo. Planiram
upisati germanistiku
i etnologiju na Filo-
zofskom fakultetu u

Zagrebu. Pripremam se već dulje vrijeme putem interneta i *online* testova s prijašnjih matura. Osim obveznog dijela mature koji čine matematika, hrvatski i engleski, trebam polagati njemački jezik i još jedan izborni predmet. Nakon polaganja državne mature, na Filozofskom fakultetu u Zagrebu polažem i prijemni, test intelektualnih sposobnosti. Sretan sam jer odlazim u novu sredinu i otvaram

ново poglavlje u životu, a tužan jer su moje četiri nezaboravne godine u gimnaziji brzo završile.»

Natalija Stantić također završava subotičku gimnaziju.

»S obzirom na to da sam i osnovnu i srednju školu pohađala na hrvatskom nastavnom jeziku, voljela bih nastaviti školovanje u Hrvatskoj. Planiram se upisati na Filozofski fakultet u Zagrebu, studij germanistike, jer sam bolja u društvenim znanostima, osobito u jezicima.

Za studije se pripremam kako u školi uz pomoć profesora, tako i samostalno. Smatram kako me je gimnazija dobro pripremila za fakultet. Nakon završenih studija, voljela bih se vratiti u Suboticu i raditi kao profesorica njemačkog jezika u školi, ukoliko bude mogućnosti za to.»

Klara Dulić

PLANINA s dva lica

8

Nedavno sam čula komentar od prijatelja koji mi je ostao urezan u sjećanju. Rekao je: »Ne bismo trebali putovati po svijetu dok prvo ne obiđemo zemlju u kojoj živimo«. Prvo sam pomislila: eh, čuj... kakvih sve fascinantnih stvari postoji za vidjeti u Parizu, Madridu, na Tajlandu, ali vremenom, putujući po divnim predjelima Srbije uviđam da je bio u pravu. To je kao s našom ličnošću i životom. Moramo prvo najbolje upoznati sebe, svoju obitelj i svoje najbliže da bismo tek onda mogli uviđati čari drugih kultura i pritom u isto vrijeme biti svjesni tko smo mi, koliko vrijedimo i što imamo. I sami smo svjesni da je situacija takva da kad kažemo da smo bili na nekoj planini ili jezeru u Srbiji, ljudi ne naprave istu reakciju kao kada kažeš da si bio na nakoj zapadnoeuropskoj destinaciji. To ne znači da se ne treba putovati i upoznavati druge zemlje, nego je samo važno biti svjestan i znati što zemlja iz koje ti dolaziš ima ponuditi i što ju čini posebnom.

Krivine do gore

Spletom okolnosti, u posljednja tri mjeseca bila sam dva puta na Zlatiboru. Mjestu koje se razvija nevjerovatnom brzinom pa imaš osjećaj da je pola Srbije tamo. Za Vojvođanku poput mene i sam put predstavlja problem. Krivine do Zlatibora doživljavam veoma mučno i teško i konstantno se pitam »Kad prestaju?« i »Kako ovi ljudi mogu živjeti ova-

ko?« i »Zašto nisam popila još jednu tabletu protiv mučnina?«. Dok ponavljam te misli u glavi, ne pomjerajući se satima, gledam kroz prozor i fascinirana sam razlikama koje vidim. Fascinirana sam tim ogromnim brdima, planinama, prostranim šumama i stijenama. Iako svoju ravnicu obožavam, pogotovo tijekom mučnog putovanja, uviđam i druge divne razlike predjela u koji dolazim.

Centar, kajmak i skijanje

Zlatibor je turističko naselje u općini Čajetina i ima oko 2.500 stanovnika. Sam centar ne predstavlja ništa posebno, osim što zbog gužve imate osjećaj kao da ste u nekom većem gradu jer – nema što nema. Prodavaonica, marketa, butika, restorana, kafića, suvenirnica i to u, barem za mene, pretjeranoj mjeri. S druge strane, tu je tržnica s bogatom ponudom tradicijskih proizvoda zbog čega će svaki posjetitelj zasigurno stati i kupiti svojim čuveni zlatiborski kajmak ili pršutu. Provjereno dobro. Ukoliko se skloniš od nabudženog centra i započneš istraživanje ove planine, spoznat ćeš zašto nosi titulu jedne od najpoznatijih u Srbiji. Ukoliko je zima, postoji mogućnost da se sanjkaš i skijaš na više mjesta. I to je naravno puno veća staza od ove naše na brdu Đurđina (koliko god da sam ja do tog momenta smatrala da imamo ogromnu stazu). Vješti skijaši uživaju u svom sportu na najvišem vrhu Torniku (1496 m), dok ih oni ne toliko vješti

čekaju u kafiću pored gdje uglavnom piju čaj i fotografiraju se. Uz malo truda stigneš do skrivenog vidikovca koji ostavlja bez daha: tamo možeš vidjeti djelić te planinske ljepote ukrašene šumovitim i tada bijelim vrhovima. Do Tornika, kao i vidikovca, si došao žičarom na kojoj nekoliko puta započneš pitanje sa »Što ako?«.

Veliki broj aktivnosti

Osim Tornika, na Zlatiboru postoji i vrh Čigota, koji je okružen borovom šumom i pruža pogled na Maljen i Povlen, Ovčar i Kablar. Čigota je mnogima poznata po priznatom i čuvenom programu za reguliranje tjelesne težine, kao i po specijalnoj bolnici za bolesti štitne žlijezde i bolesti metabolizma. Ukoliko si netko tko voli šetati, Zlatibor ti nudi

Netaknuta ljepota

Do sada sam nabrojala i opisala najpopularnije aktivnosti i mjesta na Zlatiboru, ali nisam ni pomenula možda one najposebnije, a meni odnedavno i najdraže. Ukoliko se makneš od centra Zlatibora, svih aktivnosti i gužve, uvidjet ćeš nevjerovatnu netaknutu ljepotu prirode koja te tjera da se opustiš i kažeš »Život je lijep«. Obilazili smo brdovita, pomalo sad već prazna sela pokraj Zlatibora koji vode do Radoinjskog jezera. Ono je treće po redu umjetno jezero, koje se nalazi nizvodno na rijeci Uvac i poznato je po bjeloglavom supu. U momentu kada sam tamo bila, nije bilo gužve nego je bila prava oaza mira, dok je ljeti drugačija situacija zbog velikog broja turista i kupaca. Nakon toga je uslijedila

vožnja do Zlatara i Zlatarskog jezera tijekom koje sam, zbog nevjerovatnih prizora, shvatila kako je moj prijatelj s početka teksta bio u pravu. Stižemo do Zlatarskog jezera, jednog od najvećih jezera po veličini u Srbiji, a njegovo prostranstvo, ljepota i boja bistre vode predstavljaju pravi tračak raja.

Za turističku destinaciju s ovoliko mogućnosti postoji još štošta što bi se moglo reći i time barem dijelom dočarati tu ljepotu. Posebno za nas iz ravnice, ova brdovita i planinska područja pred-

mnogo mogućnosti za to. Na primjer, ako želiš doći do Spomenika na Šumatnom brdu, čeka te oko 45 minuta šetnje s penjanjem na brdo. Ali kao nagrada te, osim spomenika, čeka divan pogled nepreglednih prostranstva visoravni i preslatka planinska kolibica. Nezaobilazna aktivnost na Zlatiboru jest jahanje divnih, pitomih konja. I ako kažeš čikici koji ih drži da ne znaš jahati, on ti kaže ime konja i samo vremenom nestane pa mogu reći da je to u jednu ruku zaista avantura, posebno za nas paničare. Usprkos tome, negativnih iskustava nema jer moj konj, zvani Viktor, zna sve bolje od mene, pa me svaki put sam dovede do kraja putanje. Preko puta se nalazi *Dino avantura*, park koji je nevjerovatno napravljen i koji i nas, malo starije, može zabaviti i zaintrigirati ogromnim dinosaurusi-ma koji u nekim momentima kao da stvarno ožive i time poprilično uplaše djecu.

stavljaju nešto drugačije i samim tim zanimljivije. Zlatibor je mjesto s dva lica: prvo ono zabavno, napredno s puno aktivnosti i mogućnosti i ono drugo koje podrazumijeva mir i oduševljenje netaknutom prirodom. Tada možeš slobodno reći: »Da, zemlja u kojoj živim zaista ima što za pokazati, divna je«.

Tekst i fotografije: Kristina Ivković Ivandekić

Prilagođavanje umjesto zaštite

Hrvatska, u kojoj ja studiram, zvonila je nedavno na sva zvona: »Stop Istanbulskoj konvenciji!« Formirani su prosvjedi, prvo u Zagrebu a zatim u Splitu. Na prosvjede su dolazili svi oni koji smatraju kako ratificiranje ove konvencije nije u skladu s kulturnim i vjerskim stečevinama većine građana Hrvatske. Jesu li u krivu? Evo kako ja to vidim...

Što su konvencije?

Konvencije su međunarodni ugovori vrlo visoke pravne snage, koje Republika Hrvatska, kao i druge države, potpisuje relativno često za cijeli niz pitanja. Prije svega, važno je pojasniti što to znači da je konvencija visoke pravne snage. To znači da je u pravnoj hijerarhiji iznad zakona, ali ispod Ustava. Sve do ove, konvencije nisu predstavljale neki problem zato što imaju tendenciju biti neutralne. Ova neutralnost znači prihvaćanje kulturnih i vjerskih stečevina država potpisnica. Konvencija o pravima djeteta pisana je tako da poštuje, primjerice, šerijatsko pravo te kao institut u pravni sustav uvodi tzv. standardno ponašanje, tj. uobičajeno ili tipično ponašanje u danoj kulturi. No, to ne znači da se svi dokumenti ovoga i sličnoga tipa potpisuju u svakoj zemlji.

Problem s konvencijom

Slažem se s **Ivanom Knezovićem** koji je za portal www.konzervativac.com iznio probleme koje konvencija nameće:

Obitelj, kultura, tradicija, školstvo i međuljudski odnosi ne bi trebali biti pod kontrolom Vijeća Europe. Zbog toga što Konvencija očito pokušava sebi podrediti spomenute vrednote, ideje i institucije, smatram da se može smatrati napadom na suverenitet. Ona ne pokušava zaštititi prava neke skupine, već potpuno prilagoditi cjelokupan život svojoj viziji na apsolutno svim razinama.

Ustav Republike Hrvatske navodi ravnopravnost spolova kao jednu od najviših vrednota, te jednakost pred zakonom. Ravnopravnost spolova znači da se zakon jednako odnosi prema ženama i muškarcima, a jednakost je širi pojam koji jamči da pravni sustav ne gleda ni na koju drugu kategoriju, poput vjerske i nacionalne pripadnosti. Suzbijanje diskriminacije i jednakost pred pravom već su dio zakonodavstva, no što je osnaživanje žena? Taj »empowerment« predstavlja pokušaj mogućeg

stvaranja uvjeta unutar kojih su žene kategorički privilegirana skupina. To je takav pojam da zapravo ne znamo što će se i kako će se točno implementirati.

Dobro je napisan zakon poput stroja za proizvodnju u industriji. Inženjer planira da njime neće baratati savjesni, školovani i vjerodostojni ljudi kod kojih vjerojatno neće doći do kvara zbog neke pogreške, već da će zaposlenici aktivno pokušavati izazvati štetu.

Vezanost za definirane pojmove pod koje se podvode životne situacije pretpostavlja jasan jezik. No u tekstu Konvencije nije jasno čak niti tko su uopće žene. Ako je rod osnovna kategorija za određivanje koja je osoba žena, što su transrodne osobe? Nasilje nad ženama rodno je utemeljeno nasilje. Znači li ovo da je muškarac koji smatra da je žena zaštićen Konvencijom, kao žena? Treba li osnaživati muškarce koji se identificiraju kao žene?

Kako vidimo, Istanbulska konvencija govori jezikom koji nije dio pravne stečevine RH, a njezine nedorečenosti mogu (i vjerojatno hoće) dovesti do kršenja temeljnih Ustavnih prava. Istanbulska konvencija zbog toga nije primjerena kao pravni akt.

Velik problem predstavlja definicija nasilja. Ono ne uključuje samo nasilje u običnom značenju riječi. Takoreći sve odnose koji u nekoj ženi izazivaju patnju u najširem smislu, stvarnu ili tek vjerojatnu psihičku ili ekonomsku štetu u privatnom i javnom životu, Konvencija proglašava nasiljem. Kao *reductio ad absurdum* toga članka, čini se da to znači da bi odnosi u Katoličkoj crkvi predstavljali nasilje već samim time ako bi u nekoj ženi izazvali patnju time što Crkva ne redi žene za svećenike. Kako takav čin može ekonomski oštetiti i dovesti do patnje u ženi, npr. ženi koja je magistrirala teologiju, ono bi, prema Konvenciji, bilo rodno utemeljeno i Crkva time postaje nasilnik. Činjenica da su odnosi unutar Crkve privatni, regulirani vjerom i tradicijom nije relevantna.

Zaključak

Uzimajući u obzir ono što je tu iznešeno, ono što Istanbulska konvencija još uključuje a ovdje nije izloženo, vidimo zašto je ovaj dokument izazvao nezadovoljstvo dijela građana Hrvatske. Bez obzira na prosvjede, Hrvatski sabor je velikom većinom glasova usvojio ovu konvenciju.

Ivan Čavrgov

Nekoliko pravila za uspješniji život

Kada hodamo ulicom, možemo uočiti razne ljude, raznih izraza lica i raznih držanja. Ljudi smo pa se samim time razlikujemo u svojem ponašanju. Međutim, ponašanje govori o nama više od naših riječi.

Dijelimo se na ekstrovertne i introvertne osobe. Ekstroverti će biti na čelu neke skupine, uvijek odvlačiti pažnju prema sebi, dok će introverti pognuto hodati u pozadini i čuvati svoje misli za sebe, živjeti tako reći u svom svijetu. Znači li to da introvertu nešto »fali«? Ne, nikako; svi smo spojeni drugačije i naše ponašanje određuje kako ćemo se plasirati na tržištu rada i u životu.

Nedavno sam gledao neka predavanja profesora kliničke psihologije **Jordana Petersona**. On je ustanovio 12 pravila za život (tako mu se zove i jedna knjiga). Ta su pravila jednostavna, ali malo kompleksnija u praksi, no na koncu donose brojne »nagrade« za onoga tko ih primjenjuje. Evo nekih od njih...

Spremi svoju sobu...

1. *Spremi svoju sobu kada ustaneš* – Ovim se ne misli isključivo na sobu, misli se da središ sredinu u kojoj živiš. Da središ odnose sa svojim ukućanima. Ako ne sredimo odnose u naša četiri zida, kako možemo napredovati dalje?

2. *Uvijek govori istinu* – Ovo možda plaši neke ljude, jer svaki dan mi barem malo lažemo kako bismo uljepšali našu istinu. Međutim, zašto bismo uljepšavali istinu? Zar nije istina sama po sebi cilj vrijedan divljenja? S druge strane, šutnja je pojava od koje smo se odvikli. Lažna ljubaznost je postala pravilo ponašanja. Koja može ozbiljno narušiti naše odnose s drugim ljudima.

3. *Čist račun, duga ljubav* – Pravilo koje bi trebalo biti evidentno samo po sebi. Ne zajmi i ne pozajmljuj. Koliko god je teška situacija, nemoj zajmiti novac već traži šansu da se pokažeš i (legalno) napuniš džepove. Istu tu šansu nudi drugima jer sam novac neće pomoći da promijene svoje načine života. Osim toga, ovo pravilo se odnosi na račune među ljudima koje imamo. Često mislimo da mir u kući i izbjegavanje konflikta daje najbolji izlaz iz neke naugodne situacije. Međutim, to nije istina.

Moramo uvijek imati snage govoriti ljudima u oči ono što mislimo o njima. Riječi imaju snagu i mogu učiniti doista nevjerojatne stvari.

4. *Upoznajmo sebe i svoje sposobnosti* – Profesor priča o tome kako je potrebno da sebe upoznamo u potpunosti, uključujući i vlastite »demone«. Ukoliko shvatimo kakvi možemo biti, onda možemo čvrsto sebe postaviti u životu.

5. *Ispravi se i hodaj uspravno* – Iako je ovo teško za mnoge ljude, naročito introvertne osobe, ovo pravilo je jako potrebno. Neka istraživanja, kaže Peterson, govore o tome da uspravljeno držanje povećava nivo serotonina u tijelu. Što to znači? To znači da naše držanje direktno utječe na naše raspoloženje, samopouzdanje i na naš položaj u društvenoj hijerarhiji.

Zašto je ovo važno?

Naša pozicija u društvenoj hijerarhiji govori o tome kako mi gledamo sebe. Nedostatak samopouzdanja možda je posljedica pogrešnih poruka koje smo dobivali u odrastanju, ali ne može biti izgovor u životu. Emocije ne trebamo skrivati već trebamo dopuštati da nas vode i da po njima (uz veliku dozu razuma) određujemo naše odnose s drugima.

Ljudi su bića navike. Ukoliko su nam navike takve da se sklanjamo od svjetla i od pažnje, onda ćemo takvi i biti. Ako bježimo od odgovornog života i od suočavanja sa sobom, onda ćemo biti odrasla djeca. Pošto smo bića navike, zašto ne bismo sebe navikli na odgovornost, iskrenost i pravilno držanje? Jedno društvo može napredovati kada napreduje pojedinac u njemu. A neka od ovih pravila mogu biti pomoć u tome...

Vedran Horvacki

GEORGE EZRA

Noćni DIVANI

Mladi su se oduvijek voljeli zabavljati

14

Otkako je svijeta i vijeka, mladi su uvijek voljeli izmaći nazdoru starijih i dati oduška svojoj mladosti. I mladi Hrvati i Hrvatice u Subotici također. Oni su se nekada sastajali na *divanima*. Iscrpan opis ovoga običaja dao je kulturni povjesničar, književnik i dopisni član HAZU-a **Ante Sekulić** (1920. – 2016), inače naše gore list:

»Divan je bio večernji sastanak mladeži, najčešće subotom, zatim nedjeljom, a također četvrtkom, rijetko utorkom. Za taj skup iznajmi se kuća ili dio kuće (u gradu), ili velika soba (na salašima). Najamnika se plaćala u naravi, a plaćale su djevojke. Za piće na divanu skrbi su se momci, a djevojke su donosile slastice ('sitno tisto'). Prema prvotnom običaju na divanu nije bilo svirke, pa su se takvi skupovi održavali i korizmom. Međutim, kasnije su se u gradu djevojke iz jednoga ili dva sokaka složile i našle sebi sobu ili kuću, ali također i svirca. Momci su se također udruživali i svaka je skupina imala također svoga svirca (gajdaša ili harmonikaša) i s njim su odlazili 'curama na divan'. Divani su bili doista 'pristojna mista', ali događale su se i tučnjave, bilo je nedoličnog ponašanja, pa je subotičko Gradsko poglavarstvo god. 1745. zabranilo divane pod prijetnjom tjelesne kazne.« [Sekulić, Ante, 1991, *Bački Hrvati: Narodni život i običaji*, Zagreb: JAZU, str. 355.-356.]

Pod gore rečenom mjerom od 1745. godine misli se na jedan dokument iz Povijesnog arhiva Subotica pod signaturom F. 179 I 38. Donijelo ga je 4. lipnja

1745. godine Gradsko poglavarstvo »za korist i dobrobit javnosti« (*pro utilitate, et salute publica*). U biti predstavlja policijski proglas. [Heka, **Ladislav**, 2015. *Dalmatini (Bunjevci) u slobodnim kraljevskim gradovima Segedinu i Subotici*, Subotica: ZKVH, str. 189.] Propisuje pravila ponašanja u Subotici nakon njene reinkorporacije u Bačku županiju (1743.). Ovdje ću izdvojiti samo 9., dio 12. i 15. točku koje govore o mjerama protiv bečara/bečaruša, ilegalne prodaje alkoholnih i bezalkoholnih pića, te noćnih divana:

»9: Nek se nitko ne usudi inostranca, bečara, iliti bečarušu u svoj dom primiti, dok g. birovu ne prijav, niti pak slugu najmiti pod velikom globom.

12: Da se nitko ne usudi krađom vino, rakiju, i šerbet točiti, jer tko uztoči što god se nađe pri njemu od pića osim velike kaštige sveće se u kontrabant uzet, i tko takovo otajno piće kupuje, i on će kaštige trpit.

15: Tko se pročuje da u svojoj kući velike noćne divane, sidnice uzdrži [održava – primj. V. N.] imaće za pokoru 30 batina, a sidničari po 25 batina.«

Razumije se da ove mjere nisu mogle iskorijeniti nijednu od gore navedenih pojava. One su ih eventualno reducirale. A mladi su i usprkos svemu nastavili tjerati po svome... Sve do dana današnjeg.

Vladimir Nimčević

Važna kazališna **KLUMKA**

Eliza Gerner je glasovita hrvatska kazališna, televizijska i filmska glumica. Rođena je u Somboru 1920. godine i tu je započela svoju dugu i uspješnu glumačku karijeru. Glumila je na različitim jezicima na mnogim pozornicama u svijetu. Stalno je bila angažirana u zagrebačkom, ali i u kazalištima u Rijeci, Rostocku i Berlinu. Među najznačajnijim njenim kazališnim ulogama su: Melita (**Krleža**, *Leda*), Kleopatra (**Shaw**, *Cezar i Kleopatra*), Klara (**Goethe**, *Edmont*), Katarina (**Ostrovski**, *Oluja*), te Lidija u *Staromodnoj komediji Arbuzova*.

Glumica je, po vlastitom priznanju, postala slučajno. Prethodno je doktorirala ekonomiju u Budimpešti, za vrijeme Drugog svjetskog rata. Doktorsku disertaciju je obranila na temu *Najnovije socijalne tendencije u odredbama poreznog zakonodavstva*. S obzirom na to da joj svjedodžbu nisu htjeli nostrificirati u Zagrebu s obrazloženjem da je diplomirala u »okupatorskoj zemlji«, prihvatila je ponudu jednog znanca da u rodnom Somboru zaigra u Narodnom pozorištu u ulozi Elize Doolittle u *Pigmalionu*. I tako je počelo.

Po dolasku u Zagreb 1948. započela je svoju radnu, a ubrzo i ljubavnu vezu s čuvenim glumcem, redateljem, piscem i prevoditeljem **Titom Strozijem**. Ta je veza kasnije prerasla u brak. U Zagrebu je u početku pohađala Dramski studio koji je vodio Tito Strozzi, a odmah je postala i članicom Drame Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu. Za prolazak na audiciji za Dramski studio morala je proći strogu komisiju u kojoj su bili **Ranko Marinković** i **Ivo Tijardović**. Budući da su u konkurenciji bili i neusporedivo iskusniji

glumci, izbor u Dramski studio je za mladu Elizu bilo u to vrijeme veliko priznanje.

Ivo Hegedušić ju je smatrao salonskom glumicom velikog potencijala, no ona nije bila opsjednuta karijerom poput svog supruga Tita te se zbog toga brak i raspao. Njen drugi suprug dr. **Milan Arko** joj je pomogao da se stabilizira i posveti obitelji, poslu i životu. U radnom odnosu u HNK je ostala pune 34 godine. Bila je važna hrvatska kazališna glumica, a 2006. je dobila nagradu za životno djelo Hrvatskog društva dramskih umjetnika, ali i nagradu Međunarodnog udruženja reproduktivnih umjetnosti.

U sjećanju mnogih generacija Gerner će ostati po svojim autobiografskim i biografskim knjigama. Prvu je napisala 1988. godine i bila je to svojevrsna kronika kazališnih uspomena pod naslovom *Osvrnuh se sjetno*, a zatim i *Oproštaj s Gvozdom* i *Svjedoci Krležina odlaska*. Eliza je, naime, bila na poseban način povezana s **Miroslavom** i **Belom Krležom**. Dok je živjela s Titom, s Krležinima su bili kućni prijatelji. Krleža je volio i Elizinog drugog supruga Milana Arka. Knjigu *Tito Strozzi: svjetla i sjene jednog glumačkog puta* posvetila je svom prvom suprugu.

Umrla je 2013. godine, dvadeset dana prije svog 93. rođendana.

T. Perušić

NJEZINO veličanstvo, MATURALNA večer

16

Svatko tko je već završio srednju školu, posebice djevojke, pamti ovo razdoblje pred završetak srednje škole kao veoma stresno. U pitanju je maturalna večer, spremanje za polaganje mature, priprema za prijamni ispit. Sve se skupi u razdoblje od 2 mjeseca, što nije lako niti malo, kako đacima tako i njihovim roditeljima.

Što se učenja tiče i pripreme za predstojeće završne testove, to je neka druga tema, a u ovoj rubrici nam je najzanimljivija naravno maturalna večer i ta maturalna haljina koja djevojkama (a njima ću, oprostite dečki, posvetiti ovaj tekst) predstavlja simbol prelaska iz »dječjeg« u mladenačko doba. Neke od vas djevojaka tu prvi puta sada stanu na štikle, htjele vi to ili ne. Također, frizura i šminka su jedna od važnijih stavki maturalne večeri osim, naravno, najljepše haljine koju ste do sada nosile. To je stil, visoka moda, koju do sada rijetko je koja no-

sila u tim godinama i baš upravo zbog toga morate biti posebice oprezne. Bez pretjerivanja i bez nepotrebnih dodataka na sebi – ja prva to pravilo nisam ispoštovala i da mogu promijenila bih par stvari, ali neka, i dalje mi je ta haljina najdraža. Što se šminke tiče, tu obratite pažnju. Mnoge šminkerice mi pričaju kako neke djevojke za maturu prvi put idu na profesionalno šminkanje, te ni same baš nisu sigurne što i kako žele ali jedno žele sve – napadno i primjetno, jer, je li, mora se vidjeti da se nisu same šminkale. Upravo tu povedite računa i slušajte malo iskusnije što se šminke tiče. Neka to bude prefinjeno i lijepo, a ne napadno i prenatraglašeno. Frizure posljednjih godina ne predstavljaju »problem«, uglavnom djevojke vole ravnu kosu, velike lokne ili neku diskretnu punđu, što je veoma lijepo i nema greške. Haljina je ipak ključna. Uz nju birate kakvu ćete obuću, šminku, nakit i frizuru. Oko izbora haljine nemam neki »pametan« modni savjet jer to otprilike svaka djevojka za sebe najbolje zna. Sada je internet pun ideja, pa nije ni teško odabrati model koji želite šivati, ili već kupiti gotovu haljinu (naravno da je teško, ali mogu to usporediti s razdobljem od prije 10 godina kada sam ja završavala srednju školu i bila u tom »problemu« i kada internet nije bio toliko zastupljen u ovom smislu).

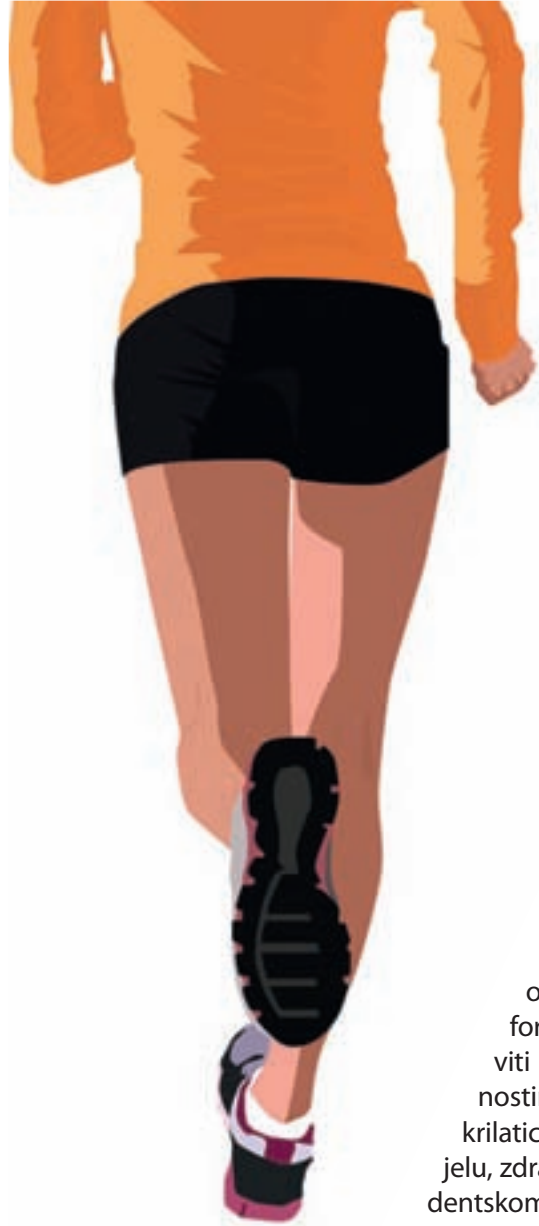
Imam još jedno, možda i najvažnije, pravilo a to je da se dobar stil ne može kupiti, te količina novca nije jednako srazmjerna dobrom stilu. Ne trošite nepotrebno veliku količinu novca, i s manje možete izgledati odlično, ukoliko znate malo baratati modom.

Sve u svemu, neke od vas će biti prezadovoljne, neke ipak malo manje, ali jedno je sigurno: pamtit ćete tu lijepu večer, jer se takva večer više neće ponoviti. A najvažnije od svega je da upravo zbog toga uživate i bez većeg opterećenja.

Milijana Nimčević

U ZDRAVOM tijelu – ZDRAVE ocjene!

Da bi student svoje moždane ćelije održavao u top formi, mora se baviti i tjelesnim aktivnostima. Poznata je krilatica »U zdravom tijelu, zdrav duh«. To u studentskom prijevodu znači: »U zdravom tijelu, zdrave ocjene«.

Zdrava ocjena bi bila negdje između devetke i desetke, ili za studente u Lijepoj našoj između četvorke i petice. Zbog toga je vrlo bitno biti stalno u pokretu, zategnuti svaki mišić kako bi se što bolje zagrijala i stolica. Čime se to bave studenti izvan fakulteta što im omogućuje uspjeh u studiranju?

Tko rano rani

Ukoliko se ne bavite sportom profesionalno, pa ni rekreativno, postoje aktivnosti kojima možete stvoriti pozitivnu energiju unutar sebe kako biste postigli željene rezultate i u utrkama za ispitima u zimskom, ljetnom ili jesenskom roku. Kada je u pitanju Beograd (a slično je i u Zagrebu ili Novom Sadu), mnogi studenti redovito džogiraju stazama uz rijeku – Dunav i Savu. Najljepše je u ranim jutarnjim satima nakon hladnog tuširanja izaći van i udahnuti svjež zrak. Neki pak zbog jutarnjih predavanja nemaju vremena za taj pothvat. U večernjim satima se optiraju za odlazak u teretanu gdje također, pored dizanja utega, mogu koristiti i pokretnu stazu ili sobni bicikl. Djevojke, ali i dečki, odlaze na sate plesa salse, tanga, valcera pa i orijentalnog ili trbušnog

plesa. Ide se na aerobik i plivanje. Mnogi fitness centri i teretane nude popuste za studente.

Na nogama ljepši grad

Beograd (baš kao i Novi Sad ili Zagreb) je velik grad, a javni prijevoz nitko ne voli. Stoga je puno studenata primorano neki dio i pješачiti, što je dobra stvar. Ako možete izbjeći prijevoz ili vam pobjegne autobus, imate sreće. Time ćete se tjelesno više angažirati i vidjet ćete koliko ćete se ne samo ljepše osjećati nego i vidjeti više od grada koji se kroz neoprani prozor autobusa ne može doživjeti onako kako to može na nogama. A jake noge su vam potrebne za petak i subotu navečer u klubu do ranih jutarnjih sati, to svatko zna. Šetnja Kalemegdanom, Adom Ciganlijom ili Košutnjakom makar jednom tjedno također je korisna za ispuštanje endorfina iz mozga, jednog od hormona sreće. Kalemegdan će vas svojom geografskim položajem na brdu nagraditi ne samo tjelesnom kondicijom nego i znanjem o nekim bitnim povijesnim događajima, od doba kada su tu boravili dubrovački trgovci u podnožju tvrđave kraj ušća Save u Dunav u srednjem vijeku, preko obrane grada **Janka Hujnadija** u 15. stoljeću, do ustanka **Karađorđa** u 19. stoljeću. Odatle se vidi i prelijep pogled na grad što tjelesnoj aktivnosti daje poseban užitak.

Zdrava prehrana

Neke studente, nažalost, biti u formi uopće ne zanima. To ne znači da su loši studenti ali svakako im to ne olakšava obveze na fakultetu. Tijekom radnog ili studentskog dana nakupi se dovoljno stresa i daleko je teže usredotočiti se na predavanjima ako se tog stresa ne riješite na fizički način. Zato je, osim tjelesnih vježbi, preporučljiva i zdrava prehrana. Zelje, voće i povrće može se naći ne samo u studentskim menzama već i na brojnim tržnicama širom grada. Dvadesete godine, u kojima se nalazi većina studenata, savršeno su razdoblje za njegu vlastitog zdravlja kako bi i buduća karijera imala zdrav put.

Tomislav Perušić

Komunikacija u vezi ili kako napuniti SPREMNIK LJUBAVI

18

Ljubav je jedna od onih riječi koje nas najviše zbunjuju. Volimo partnera/icu, ali volimo i prirodu. Kažemo da volimo dijete, ali i da volimo psa. O ljubavi su pisali i filozofi i religijski vođe, a o pjesnicima da i ne govorimo. U 20. i 21. stoljeću ljubav je postala i predmetom istraživanja od onih psiholoških, neuroznanstvenih, socioloških pa sve do ekonomskih i evolucijskih. I, ne manje važno, iako imamo samo jednu riječ za ljubav, ona je najmanje dvije različite stvari: kada volimo i kada smo voljeni. No, kada sve to stavimo na stranu, zateknemo se pred onim na što ukazuje ovaj citat: Ne postoji ljubav, postoje samo znakovi ljubavi. Odnosno, ako nekoga volite ali to nikada ni na koji način ne pokažete (ili pokazuje na način na koji osoba ne razumije) to nekako dođe na isto kao da ljubavi ni nema. A to sve nas ponovno vraća na komunikaciju.

U prošlom broju imali ste prilike pročitati o tomu koje je »jezike ljubavi« dr. **Chapman** prepoznao u komunikaciji među parovima, a možda ste se i prepoznali u nekome od njih. Bez obzira na to kako to zvali (jezici ljubavi, načini komunikacije, različitosti u obraćanju itd.) razlike u tomu kako komuniciramo ljubav neminovno postoje i važno je da smo ih svjesni, jer jednom kada ih osvijestimo razumijevanje se uvelike poveća a neke postupke partnera ili partnerice počinjemo gledati u drugom (pozitivnom) svjetlu. No, kao i kod većine drugih stvari, uz spoznaju potrebno nam je i djelovanje. Pa kako onda djelovati?

Ljubav i evolucija

Homo sapiens je društveno biće. Ljudsko mladunče je dugo godina nesposobno za samostalni život i ne može preživjeti bez tuđe skrbi, brige i ljubavi. Da, ne može bez ljubavi. Dvadeseto stoljeće i situacija u rumunjskim sirotištima naučila nas je da se bebe koje su dobivale skrb (hranu, čiste pelene

itd.), ali nisu dobivale ljubav (grljenje, nošenje, pri-
vijanje uz nekoga) nisu uspjele razviti kako treba, tj. ne samo da se nisu razvile emocionalno nego se nisu razvile niti rastom u skladu s potencijalima a ometen im je bio i kognitivni razvoj.

Kao vrsta, također smo »programirani« da pripadamo zajednici. Vjerojatno ne bismo opstali da se nismo udruživali u manje i veće skupine i tako jedni druge štitili, ali i razvijali znanja i vještine. I to pripadanje je bio oblik ljubavi. Danas moderno društvo omogućuje razvoj individualnosti i vrlo samostalan život bez čvrstih veza sa zajednicom no ranije je pripadanje zajednici bilo pitanje opstan-
ka. Upravo je stoga najteža kazna u većini primitiv-
nih društava bio izgon iz zajednice.

Spremnik ljubavi

I tako, svatko od nas ima duboku potrebu da pripada i da se osjeća voljenim. Zadovoljenje te potrebe je ključno za naše emocionalno zdravlje. Tu potrebu, sveprisutnu u svakomu od nas, psihijatrija dr. **Ross Campbell**, koja je veliki dio životnog i radnog vijeka provela radeći s djecom i mladima naziva »spremnik ljubavi« (engl. *love tank*) a evo kako to ona objašnjava: »U svakom djetetu je jedan 'emocionalni spremnik' koji čeka da bude napunjen. Kada se dijete stvarno osjeća voljenim, razvijat će se normalno. No, kada je taj spremnik ljubavi prazan, dijete će se često ponašati na način koji se ne odobrava. Veliki dio neadekvatnog ponašanja djeteta je motivirano time što mu je spremnik ljubavi prazan.«

Jednom kada odrastemo, često nesvjesni spremnika ljubavi i toga koliko je pun ili prazan, krećemo u veze. Tada se, za razliku od vremena kada smo bili mali, za ljubav okrećemo partnerima. Potreba za ljubavlju je u središtu naših bića pa i u središtu svake veze. Različiti surogati za ljubav (šoping, poslovi uspjeh itd.) mogu tek djelomice tu potrebu

zatomiti, ali nikada u potpunosti zadovoljiti. Kad je spremnik za ljubav prazan, veza gubi smisao.

Ljubav se uči!

Jedna od velikih zabluda vremena u kojemu živimo jest da je ljubav nešto što se dogodi (sjetite se Kupida i njegove strelice). I ta ista zabluda kaže dalje da kada nam se ljubav dogodi tada se osjećamo na sedmom nebu. Jednom, kada tog zaljubljenog osjećaja nestane to tumačimo kao nestanak ljubavi. I, dok ovakav stav može biti izvrsna podloga za niz književnih i umjetničkih djela u svakodnevnom životu nam ne pomaže puno. Žao mi je što ću vas razočarati i zvučati posve neromantično ali moram vas upoznati s činjenicom: ljubav se uči. Cupid, strelica, ludilo u glavi – to je tek zaljubljenost, koja može imati, ali često nema, veze s ljubavlju. Baš kao matematika ili slova ili biologija, ili kuhanje, ili popravljanje cipela... Ljubav se uči. Nezgodno je samo što se ne uči u školi nego od roditelja i sredine u kojoj živimo pa ako oni baš nisu vješti u pokazivanju ljubavi, do-

snost imali su veće šanse preživjeti i prenijeti svoje gene na potomstvo. I tako smo danas mi, suvremeni ljudi, programirani da sve što je negativno brže uočimo i pamtimo dulje dok pozitivne stvari nakon nekog vremena počnemo podrazumijevati. Tako ćemo npr. nakon nekoliko mjeseci zajedničkog života zaboraviti da partner svakodnevno iznosi smeće, ali ćemo svaki put zapaziti ako nije stavio novu vrećicu u kantu, ako nije očistio mrežicu na odvodu sudopera ili obrisao pod kupaone nakon tuširanja. Na prvi pogled tek sitnice, no vremenom takav stav dugotrajno narušava kvalitetu veze i zadovoljstvo životom. Neuroznanstvena istraživanja su pokazala da nam je na svaki negativan podražaj potrebno pet pozitivnih podražaja kako bi se »poništilo« djelovanje ovog negativnog. To znači kada na partneru/ici uočite nešto što vam se ne sviđa, potrebno je prisjetiti se pet stvari koje vam se sviđaju kako biste bili na »neutralnoj« poziciji.

I sad kada ste upoznali svoj jezik ljubavi (a moguće prepoznali i partnerov/ičin), sjetite se spremnika ljubavi ali i omjera 5 : 1. Kako biste mogli napuniti

godu nam se da kroz život hodamo bez zaliha ljubavi i poprilično nesposobni ljubav pokazati.

5 : 1

Osim zabluda vremena u kojemu živimo ni evolucija nam baš ne pomaže. Nekada davno, svijet je bio puno, puno, puno opasnije mjesto, životni vijek puno kraći a šanse da se preživi iznimno male. I tako su svi oni bezbrižni pračovjeci koji nisu skakali na svaki šušanj – jednostavno bili pojedeni, na primjer, od tigra. Oni koji su u svakoj sjenci vidjeli opa-

partnerov/ičin spremnik za ljubav da se osjeća prihvaćeno i voljeno? Kako bi bilo da mu/joj govorite ljubav njegovim/njenim jezikom? I ne samo to, nego da kritike i negativna razmišljanja dopunite pozitivnim stvarima i to tako da na svaku negativnu stvar dodate pet pozitivnih i onda još malo preko toga, kako bi se spremnik ljubavi punio.

A ako vam ponestane riječi i znakova, uvijek možete dati zagrljaj a zagrljaj bi trebao trajati najmanje jednu minutu, jer je toliko potrebno da se počne lučiti oksitocin – »hormon ljubavi i pripadanja«.

Marina Balažev

TV serija

PUTOVANJE kroz kompleksnost PSIKE

Britansko-irska serija *The Fall* može se opisati kao pravo putovanje u mračne dijelove ljudske duše. Kreator serije je **Allan Cubitt** i u svega osamnaest epizoda, podijeljene u tri sezone, *The Fall* se može porediti s trilerskim romanima koji se danas ubrajaju pod klasičnu književnost.

Serija prati detektivku Stellu Gibson (**Gillian Anderson**) i serijskog ubojicu Paula Spector (**Jamie Dornan**). Stella dolazi iz Londona u glavni grad Irske Belfast kako bi nadzirala sve slučajeve koji nisu riješeni. U isto vrijeme, Belfast i dalje potresa nasilna smrt žene tridesetih godina, a izvršitelj tog ubojstva i dalje nije pronađen.

Dva naličja istog novčića

Kreator serije koristi zanimljiv princip u stvaranju serije: publika u isto vrijeme prati detektivku i ubojicu. Iako, stilski možemo odrediti ovu seriju kao whodoneit krimić, koristeći ovakav narativ, Cubitt daje dovoljno prostora svojim likovima, a tako i publici kako bi se mogli dobro upoznati.

Cubitt stvara protagonisticu i antagonistu dajući im istu ključnu osobinu – empatiju. Stela i Paul su dva naličja istog novčića. Stela je na strani zakona, i još važnije: ona je razvila način kojim koristi svoju osjetljivost i empatiju na ljudski dostojan način. S druge strane, Spector iako po struci psihoterapeut, zbog traumatičnog djetinjstva i neriješenih trauma, zalazi u opasne fantazije. Taj razvojni put, a onda i pad, Jamie Dornan, izvrsno je dočarao. Gillian Anderson također još jednom pokazuje svoje izvrsno glumačko umijeće: lik Stelle Gibson najbolje je dočaran na onim mjestima gde je najslabija, a to su upravo oni mračni dijelovi psihe u kojima je teže razabrati dobro i loše.

Sukob principa

Tako je prva sezona posvećena potrazi Stelle Gibson za serijskim ubojicom Spectorom koji ubija mlade i uspješne žene u ranim tridesetim. Sukob

muških i ženskih principa i sva pitanja koja mogu proizići iz te vrste sukoba, serija *The Fall* uspješno analizira i na nivou emocija kao i na nivou socijalnih aspekata. U drugoj sezoni Stella Gibson na čelu s timom u policiji, otkriva tko je ubojica, dok Spectorova njegova žena napušta i odlazi s njihovo dvoje djece. On ostaje sam, sa svojim fantazijama i jednom tinejdžerkom koja je zaljubljena u njega, a ona je jedina koja sigurno zna da je Paul ubojica. Zaplet vezan za Katie Benedetto (**Aisling Franciosi**), koja se čak suprotstavlja policiji kako bi pomogla Spectoru, svakako je dio tog strašnog putovanja i otkrivanja kompleksnosti ljudske psihe. Aisling Franciosi svakako je mlada glumica koju također treba posebno istaknuti, jer je svojom glumačkom igrom nepogrešivo učinila spomenuti dio priče još surovijim i mračnijim.

Pritisak medija

Treća sezona bazirana je direktnim sukobom Stelle i Spector. Procesuiranje slučaja za tužiteljstvo, psihološka procjenjivanja i pokušaj Spector da obmane sve kako je izgubio pamćenje, svakako je dio igre u koje nas kreator serije uvodi. Međutim, potrebno je izdvojiti jedan drugi dio priče koji u trećoj sezoni dobija svoj vrhunac, iako je sveprisutan i u prethodnim epizodama, a riječ je o utjecaju medija. Od prve sezone policija se stalno nalazi pod pritiskom medija i to je uvijek dio većine krimića. Međutim, u trećoj sezoni sukob medija i supruge Paula Spector, Sally Ann Spector (**Bronagh Waugh**) dobiva svoju konačnu dimenziju koja doprinosi autentičnosti serije. Iako, Sally Ann nikada nije mogla ni posumnjati u svog muža i njegov dvostruki život, mediji vrše pritisak na nju, zbog čega se ona odlučuje na samoubojstvo. Granica koju detektivka Gibson prepoznaje i jasno na nju upozorava svoje nadređene biva pređena i jedna očajna žena ostaje potpuno nemoćna i svoj bijeg ona pronalazi samo u smrti.

Serija *The Fall* svojom strukturom, a ponajviše širinom i dubinom koju priča ima, zaista se može svrstati u red izvrsnih književnih krimića i trilera napisanih u televizijskom formatu. Osim toga, odlična glumačka ekipa kao i sama režija, pridonijet će da gledanje ove serije zaista bude jedno putovanje kroz kompleksnost ljudske psihe.

Dejan Prčić

OČAJNIČKA POTREBA za dobrom pop pjesmom

Vanja i Saša je akustičarski duo kojega čine već etablirani novosadski underground glazbenici – gitarist **Petar Dabić** (Cartoon, Robotove gnezdo, Grecki) i pjevač **Boris Malinović** (Treći

pjesmom koju nikako da čujemo na radijskim postajama ili negdje. Tako pokušavamo sami napraviti stvar koja bi zahtijevala »panjenje« tijekom vožnje automobilom.

21

čin, Emanuil, Voda nad vodama). Publici, kako kažu, nude eho trubadura koji grije srce. Iako na momente djeluje drugačije, Vanja i Saša ustvari, pjevaju o ljubavi i vole kišu, mada njihov društveni angažman prelazi okvire »obične« ljubavne poetike. Dosad su imali nekoliko nastupa u Novom Sadu, među ostalim i na lanijskom Festivalu uličnih svirača. Također, na prošlogodišnjem festivalu neafirmiranih autorskih kompozicija *Takt fest* u Novom Sadu osvojili su prvu nagradu. Njihovi audio radovi dostupni su na sljedećoj adresi: vanjaisasha.bandcamp.com/releases, a nekoliko njihovih video zapisa, među kojima i spot za hitičnu *Trebaš mi sad*, možete pronaći na youtubeu.

KUŽIŠ?! Na početku, koja je poruka vaše glazbe? Zašto ste formirali ovaj duo?

Možda zvuči pretenciozno, ali Vanja i Saša je bend nastao iz očajničke potrebe za dobrom pop

KUŽIŠ?!: Vezano za vaš naziv: zašto Vanja i Saša a ne Petar i Boris?

To je marketing! (smijeh). Odeš na naš koncert misleći da ćeš vidjeti dvije zgodne ljepotice s gitarama, a zapravo vidiš dva ljepotana! (smijeh).

KUŽIŠ?!: Koji su vam daljnji planovi – album, koncerti...?

Voljeli bismo snimiti album ove godine i svirati što više.

KUŽIŠ?!: Kako ocjenjujete stanje na novosadskoj, uvjetno rečeno, underground sceni?

Stanje na novosadskoj underground sceni je vjerojatno bolje nego što bi moralo biti. To se, naravno, događa zahvaljujući nevjerojatnom entuzijazmu pojedinaca koji nose svoje priče ma koliko šum bio snažan. Tu su autori i bendovi: izmenavremena, Nadja, Voda Nad Vodama, Mesta... Ima nas još!

Ivan Benčik

Sudar Percussion Ensemble na NOMUS-u

U okviru festival NOMUS u Novom Sadu, u nedjelju 29. travnja na sceni *Jovan Đorđević* Srpskog narodnog pozorišta nastupit će Sudar Percussion Ensemble iz Hrvatske. Glazba ovog ansambla može se opisati kao mješavina elemenata elektroničke, world i akustične, odnosno sinteza jazz, klasike, popularnog i tradicijskog, što ovom sastavu daje svojevrsnu posebnost s finom dozom otkačenosti i neobičnosti u zvukovnosti i osigurava jedinstveno mjesto na svjetskoj sceni. Njihov najnoviji projekt *Oxygen* kojega će izvesti u Novom Sadu, sastoji se od niza skladbi francuskog glazbenika **Jeana Michaela Jarrea**, u posebnim verzijama za udarački ansambl. Ovaj proslavljeni sastav prošle je godine osvojio dva prestižna međunarodna priznanja Independent Music Awards. Početak koncerta je u 20 sati.

Lesoir u CK13

Nizozemski progressive rock sastav Lesoir održat će koncert 3. svibnja u Omladinskom centru CK13 u Novom Sadu. Lesoir će premijerno nastupiti u sklopu svoje prve balkanske turneje na kojoj će predstaviti svoj novi album *Latitude*. Dečki pod utjecajem bendova Anathema, Porcupine Tree, Steven Wilson i The Gathering, na svom novom albumu predstavljaju dinamičan i moderan prog rock jednako začinjjen i nježnim gudačima i snažnim gitarskim rifovima. Početak je u 21 sat.

Bojana Vunturišević u Novom Sadu

Bojana Vunturišević je nekadašnja pjevačica skupine *Svi na pod*. Pjesma *Kese etikete* postala je hit i prije izlaska njenog prvog albuma *Daljine*, koji su kritičari svrstali u top tri regionalna albuma za 2017. godinu. Poslije koncerta na prošlogodišnjem Festivalu uličnih svirača, Bojana se vraća u Novi

Sad, gdje će 11. svibnja nastupiti u Firchie think tank studiju, zajedno s svojim bendom koji čine **Ivan Mirković Bambi**, producent i Bojanin dugogodišnji suradnik, i **MKDSL**, čuveni beogradski DJ i producent. Početak je u 22 sata.

Toy u Novom Sadu

Jedan od najboljih mladih alternativnih bendova iz Velike Britanije, Toy koji je pažnju na sebe skrenuo prvim singlom *Left Myself Behind*, a kasnije i istoimenim debi albumom iz 2012. godine koji im je donio nastupe uz bendove The Horrors i The Vaccines, nastupit će u subotu, 12. svibnja u Novom Sadu, u klubu *Firchie Think Tank Studio*. Početak koncerta je u 21 sat.

Канцеларија за младе Града Суботице
Szabadka Város Ifjúsági Irodája
Ured za mlade Grada Subotice

PREPORUKA

Bebè Na Volè – *Hate Is a Wonderful Thing*

Slijedeći definiciju velikog i neponovljivog **Howling Wolfa** kako je »blues stanje nemaštine, tek tada možeš osjećati blues« možemo zaključiti kako je trenutno stanje u regiji idealno za blues. No ipak, blues izvođača, onih pravih je vrlo malo, gotovo i ne postoje, a bogami slična situacija je i izvan naše regije. Klizav je to teren, a pogotovo je lako skliznuti u kičera i banalnost. No, izuzeci ipak postoje, a jedan od njih je i **Adam Semijalac** aka **Bebè Na Volè** iz Zagreba koji je nedavno izdao svoj treći album (a možete ga naći na *bandcampu*). Adam otpočeka karijere radi tekstove na engleskom jeziku, no njegov izgovor i glas su vrlo dobri i strani akcent se ne primjećuje. No, ipak ono što je Adamovo najjače oružje je njegova virtuoznost na gitari, što je uostalom i možda najbitnija stvar za blues. Neke pjesme su intimnije, samo s vokalima i gitarom, dok su pojedine pjesme urađene u stilu recimo ranih The Black Keys, dakle prljavi, masni garažni blues rock. Vjerojatno jedan od najboljih albuma ove godine u regiji. Pjesme koje izdvajamo: *Shaped Me, Free Me, I Been Lost, Die On You*.

I. Benčik

Ja, Tonya

Ja, Tonya (I, Tonya) je biografski film o američkoj umjetničkoj klizačici **Tonyi Harding** čija se karijera završila jednim od najvećih skandala u povijesti sporta. Film prati Tonyu i njenog tadašnjeg supruga **Jeffa** koji govore o događajima iz 1994. godine, nakon kojih je Tonya izgubila pravo sudjelovanja na natjecanjima. Radnja filma počinje u trenutku kada je Tonya imala svega tri godine i kada ju je njezina majka odvela na prvi trening umjetničkog klizanja. U stilu crne komedije, a snimljen kao pseudo-dokumentarac, ovaj biografski film na zanimljiv i duhovit način govori o Tonyi, koliko i o pojmu slave u američkom društvu. Film je režirao **Craig Gillespie**, a lik Tonye tumači **Margot Robbie**. U ostalim ulogama su: **Sebastian Stan**, **Allison Janney**, **Bobby Cannavale**...

D. Prčić

Dobro je, lijepo je

Upitanju je prvi roman nagrađivanog hrvatskog književnika **Ivice Prtenjace** *Dobro je, lijepo je* iz objavljen 2006. godine. Već je tu nagovješten specifični motivsko-tematski sklop kojim autor u nadolazećim romanima gradi svoj poetski svemir. Naglašeni intimizam, stilska rafiniranost i društvena osviještenost odlike su svih njegovih romana.

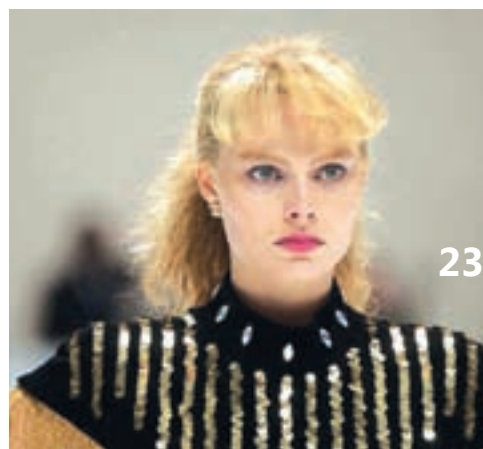
»Ako vam je Prtenjačin prozni debi dosad promakao, shvatite ga kao atmosferičan prequel kulnog *Brda* i izgubite se u zagrebačkom spleenu, od kojeg se u ovoj knjizi epizodično bježi u jednu snovitu portugalsku avanturu. Ovaj roman ispovjedne forme, jednostavne strukture i naslova koji se odavno prometnuo u simpatičnu poštalicu pripovijeda u vedrom tonu, uz pinkicu sjete, o sazrijevanju usred tranzicijske zbrke, o ljepoti samovanja i težini usamljenosti, o onoj tako nam svima poznatoj treperavoj niti između žudnje i paralizirajućeg straha pred životom, od kojeg istodobno očekujemo da nam se napokon dogodi«, navodi portal *mvinfo.hr*.

K. U.

CLAZBA

FILM

23

KNJIGA

